

WAT IS ASS?

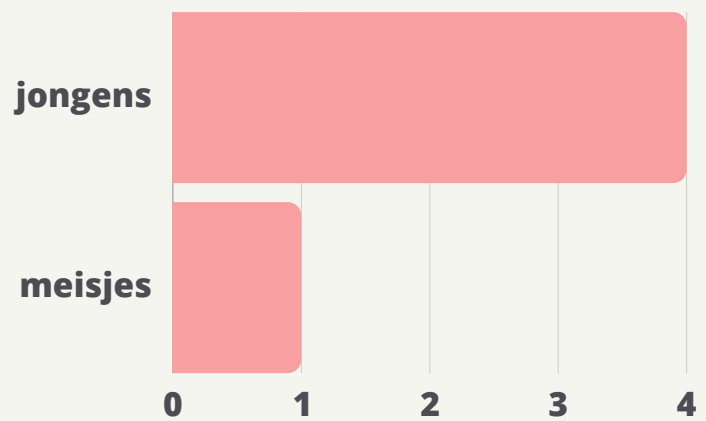
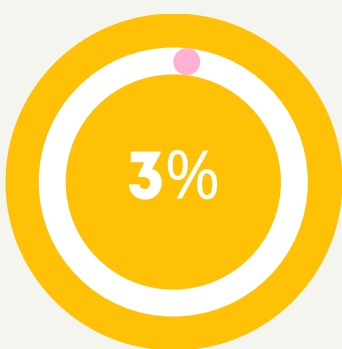

Autismespectrumstoornis (ASS) is een verzamelnaam voor gedragskenmerken die duiden op een kwetsbaarheid op het gebied van sociale interactie & communicatie en repetitief gedrag & specifieke interesses. Bij kinderen met (kenmerken van) ASS is veel verschil te zien hoe ASS zich uit. We zijn allemaal verschillend en hebben allemaal in meer of mindere mate, in sommige contexten of op sommige momenten, moeite met sociaal contact, veranderingen of prikkelverwerking. Voor kinderen met (kenmerken van) ASS werken sommige dingen anders. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat ook deze kinderen mee kunnen doen en hun talenten kunnen ontplooien?

DSM-5

- 1. Sociale interactie en communicatie**
 - Moeite met sociaal-emotionele wederkerigheid
 - Non-verbale communicatie
 - Problemen in het ontwikkelen of behouden van relaties
- 2. Repetitief gedrag en specifieke interesses**
 - Stereotype of herhalende bewegingen
 - Vasthouden aan patronen, moeite met verandering van routines
 - Vasthoudende obsessieve interesses
 - Overprikkeling of onderprikkeling

Cijfers en statistieken van ASS bij kinderen

Bijna 3% van alle Nederlandse kinderen tussen 4 en 12 jaar heeft kenmerken van ASS.
(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2014)

Jongens met autisme worden 4x vaker behandeld dan meisjes met autisme.
(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2014)

Diagnosticeren van ASS bij meisjes

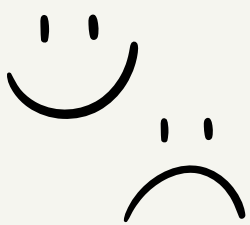
Uit onderzoek van Duvekot et al. (2017), blijkt dat jongens met ASS niet alleen vier keer vaker worden behandeld dan meisjes met ASS, maar ook vier keer vaker met ASS worden gediagnosticeerd dan meisjes. Bij een gemiddeld tot hoog IQ liggen deze cijfers vaak nog verder uit elkaar.

Volgens Duvekot et al. (2017) ligt de oorzaak van het niet diagnosticeren van ASS bij meisjes o.a. bij het gedrag waarnaar wordt gekeken bij het stellen van de diagnose. Zo zou er meer worden gekeken naar gedrag dat vaker voorkomt bij jongens met ASS, zoals beperkt herhalend gedrag. Verder worden meisjes ook vaak pas op latere leeftijd gediagnosticeerd.

WILT U MEER LEREN OVER AUTISME BIJ MEISJES? SCAN DE QR-CODE EN BEKIJK HET FILMPJE!

ASS EN HET ONDERWIJS

"Twee op de drie kinderen met ASS heeft moeite met het vinden van passend onderwijs."

Met de ingang van de Wet Passend onderwijs (2014) zouden kinderen met ASS een passende plek in het onderwijs moeten krijgen. Helaas zien we in de praktijk dat dit vaak nog niet het geval is... (Geveke & Steenbeek, 2021).

Het Lectoraat Jeugd, Educatie en Samenleving - Diversiteit in Leren en Gedrag van de Hanzehogeschool Groningen gaat ervan uit dat ieder kind talentvol is, mits als talentvol benaderd. Dit geldt ook voor kinderen met ASS. Binnen de onderzoekslijn ASS van het lectoraat worden handvatten ontwikkeld om deze kinderen talentgericht te ondersteunen in de klas. Binnen het project 'T PASST WEL!' is een professionalisering voor leerkrachten en jeugdhulpverleners ontwikkeld. Deze professionalisering wordt doorontwikkeld, uitgevoerd en geëvalueerd binnen het project 1+1=3 't PASST Samen.

"Ieder kind is talentvol, mits als talentvol benaderd"

Handelen in de klas

"Als plan A niet werkt, zijn er altijd nog 25 letters over!"

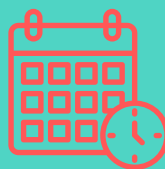
Talentgerichte aanpak: door het bieden van ruimte, structuur en flexibele ondersteuning (ook wel scaffolding genoemd) wordt er zoveel mogelijk afgestemd op de behoeften van de kinderen. Hierdoor kunnen de kinderen hun talenten ontplooien (Veenker & Steenbeek, 2016).

Structuur

Structuur bieden is voor kinderen met ASS belangrijk, omdat ze vaak problemen ervaren met taken waarbij een beroep wordt gedaan op de executieve functies. Structuur zorgt voor voorspelbaarheid en geeft daarmee veiligheid en duidelijkheid. Denk daarbij aan het bieden van structuur in de interactie en het bieden van structuur in de dag en de taak.

Structuur in de interactie: in jouw contact, nabijheid, taalgebruik, gedrag, consequent handelen en vooraf wijzen op veranderingen.

Structuur in de dag en taak: zorg dat vijf zaken steeds duidelijk zijn - wat, waar, hoe, wanneer en (met) wie. Verduidelijk, indien mogelijk, ook het waarom.

Tips van professionals

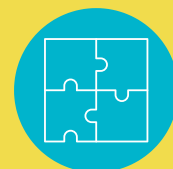
- Visualiseer de dag- en taakstructuur: Maak bijvoorbeeld een individuele picto-lijn.
- Bespreek de dagplanning en geef het aan als er een verandering is.
- Deel taken op in deeltaken
- Stem de mate van structuur af op het kind. Soms wordt er té veel structuur geboden. Wat is de individuele behoefte?
- Spreek een vaste begroeting af tussen leerkracht of jeugdhulpverlener en het kind, om 'in te checken'.

Ruimte

Bij het bieden van ruimte gaat het om een autonomie-verlenende aanpak, zodat het kind leert verantwoordelijkheid te nemen voor zijn/haar leerproces. Hoeveel ruimte is er voor een kind met (kenmerken van) ASS voor eigen inbreng en keuzes? Ruimte bieden vraagt om het creëren van de gelegenheid voor het kind om na te denken en zaken op een eigen manier te verwerken.

Ruimte bieden in de interactie: denkpauses inlassen, leerlinggerichte vragen stellen, het kind stimuleren zelf vragen te stellen, initiatief nemen en grenzen aangeven.

Ruimte in de taak: de taak niet alleen maar richten op één goed antwoord (probleemoplossende taak), ruimte voor keuzes bieden en taken zo ontwerpen dat de taak past bij de leermotivatie van het kind met ASS.

Tips van professionals

- Maak afspraken over een ontprikkelplekje.
- Kijk breder dan onderwijsmateriaal, ook (gezelschaps)spellen/drama/muziek kan ingezet worden.
- Geef voldoende 'puzzeltijd' om iets te laten bezinken en geef ruimte om op de keuze terug te komen. Soms is het antwoord eerst nee, maar later toch ja.
- Als iets niet lukt, zorgen voor een moment van ontspanning, bijvoorbeeld even lezen of puzzelen.

Flexibel ondersteunen

Door middel van flexibele ondersteuning zorg je ervoor dat het kind een stap verder komt in zijn of haar ontwikkeling, zodat een opwaartse spiraal gecreëerd wordt. In de praktijk blijkt het een continue zoektocht wanneer je het kind kunt uitnodigen tot leren en wanneer het juist goed is om even pas op de plaats te maken.

Flexibele ondersteuning in de interactie vraagt om kennis van de volgende stap in de ontwikkeling van de leerli. De hulpstrategie wordt afgestemd op het (leer)gedrag en gecheckt op de mate waarin effect bereikt wordt.

Om een taak flexibel te kunnen inzetten is het belangrijk dat de taak op verschillende niveaus gemaakt kan worden en talent-ontlokkend is.

Tips van professionals

- Kijk goed naar het kind en sluit aan (meeveren, ruimte geven voor ontprikkelen) en voeg daarna pas iets toe.
- Laat het kind vertellen wat er gebeurt in het hoofd.
- Sluit aan op de interesses van het kind.
- Stel leerlinggerichte vragen en maak de vraag kleiner als dit nodig blijkt, bijvoorbeeld door er een keuze (wil je A of B doen?) of een aanvulzin van te maken (je wilt niet meer voetballen, omdat...?).

Interprofessionele samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulpverlening

Het belang van interprofessioneel samenwerken is groot, daarover is iedereen het eens. Zowel de jeugdhulpverlener als onderwijsprofessional wil hetzelfde; namelijk dat het kind zich zo goed mogelijk ontwikkelt, passend bij zijn of haar ontwikkelmogelijkheden.

Maar wat maakt de samenwerking geslaagd en wat maakt deze interprofessionele samenwerking soms zo lastig? Lees, luister en bekijk daarover meer op deze factsheet.

"IT TAKES A VILLAGE TO RAISE A CHILD"

TIPS AND TRICKS: kijken & luisteren

Wees je bewust van je mindset over samenwerking en bekijk de video!

Luister de inspirerende podcast over samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs.

scan de QR-code om de video te bekijken

scan de QR-code om de podcast te luisteren

Wat werkt bij interprofessioneel samenwerken?

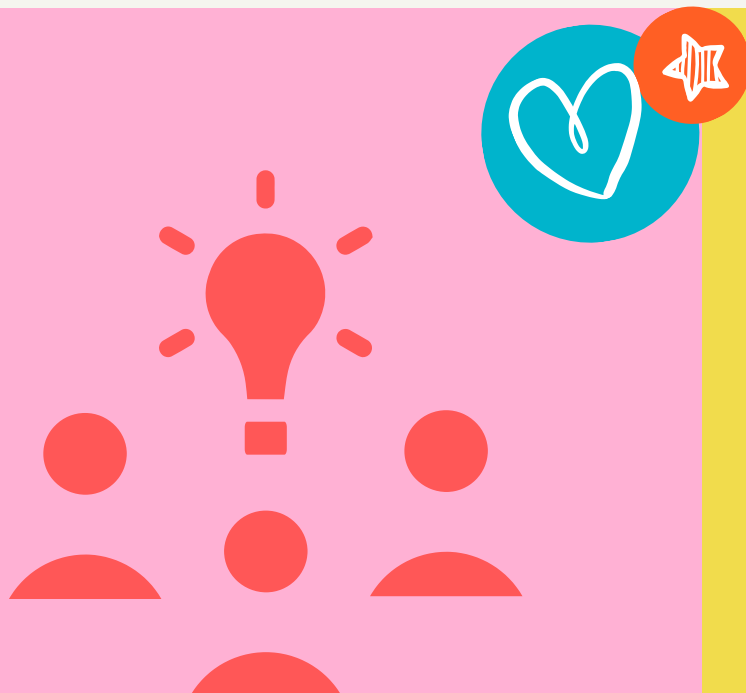
Collectief eigenaarschap van doelen	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke aanpak, koers, plan, betrokkenheid en verantwoordelijkheid • Kennis delen door systemisch samenwerken, waarin ervaringen en kennis worden uitgewisseld en elkaars expertise wordt benut • Doelen stellen en evalueren
Onderlinge afhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • Elkaars expertise waarderen • Open, eerlijk en kwetsbaar opstellen, laagdrempelig contact • Begrip, elkaar serieus nemen en uitgaan van goede wil
Flexibiliteit, nieuw gecreëerde activiteiten en reflectie	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibel opstellen en willen veranderen • Resultaatgerichte en/of diverse aanpakken • Reflectie op het proces: samen terugkijken en problemen (in de samenwerking) bespreken
Randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Transparant en eenduidig communiceren, afspraken maken rondom samenwerking • Regelmatig en frequent overleggen • Korte lijntjes en bereikbaar zijn, tijd hebben en tijd nemen om elkaar te treffen

"Samen dezelfde koers varen zodat het kind dit ook voelt en de situatie weer voorspelbaar wordt."

"Dat iedereen open staat voor de samenwerking en zich ook kwetsbaar kan opstellen; het is niet erg als je bijvoorbeeld iets niet weet als leerkracht."

"De communicatie is belangrijk bij de samenwerking. We luisteren altijd naar elkaar en nemen hier ook de tijd voor. Je laat zien dat je hier aandacht voor elkaar hebt."

Domeinen gebaseerd op Bronstein (2001)

Een voorbeeld van IKC De Heksenketel, waarbij nauw wordt samengewerkt met jeugdhulpverlening en de school

